

חג פסח
תשפ"ו

הנה הפשוטות צורת הישיבה,
וקלטתם רוח ורצון הישיבה,
ובזה עשיתם לכם חבורה לילך
בעקבות רוח הישיבה,
ובכל מקום שאתם נמצאים
לקחתם זאת כאילו להיות עם
הישיבה בין כתלי הישיבה"

(מרוך המשגח הגר"צ רבי ירחם ליבוניץ
זצוק"ל ממיר)

ביהמדרש

עלון
מורחב ומיוחד
לכבוד חג
הפסח

גליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר | גליון 622

זמני כניסת ויציאת החג

19:36	18:23	ירושלים
19:38	18:40	בני ברק
20:50	19:38	ציריך
20:49	19:10	וינה
21:10	19:57	אנטוורפן
21:11	19:52	פריז
20:23	19:19	לונדון

ראשי הישיבה ורבניה מברכים בברכת

חג פסח כשר ושמה

את כל תלמידי הישיבה עם בני משפחותיהם
ואת אנשי החייל מחזיקי התורה די בכל אתר ואתר
ויהי רצון שנוזכה במהרה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים
בירושלים הבנויה, אמן.

מתורת רבותינו

"למען תזכור:"

מסילות באמונת יציאת מצרים מתורת רבותינו זצ"ל

המרבה לספר - הוא עצמו נעשה משובח

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

דעת חכמה ומוסר (מאמר ל"ח,

עמ' קט"ז)

משובח. אחרי כל עשיית המצוות
הללו בליל הסדר הוסיפו עוד
חז"ל שכל המרבה לספר הרי זה
משובח, וככל שמרבה יותר ויותר,
גופו נעשה משובח יותר ויותר.

אמר מרוך המשגיח הגה"צ רבי
ירחם ליבוניץ זצ"ל בשם הסבא
מקעלם זצ"ל, "הרי זה משובח"
היינו מלשון משיבא, שכל המרבה
לספר ביציאת מצרים גופו נעשה

'ללעום' יציאת מצרים - שבעה ימים

שבעת ימים תאכל מצות וגו' (שמות יג, ו).

גאולת מצרים (עמ' קא)

ימים!! - רצונו 'שנלעס' יציאת
מצרים, שבעה ימים!

הגה"צ המשגיח רבי יחזקאל
לוינשטיין היה אומה: "וכי זה רצון
הבורא יתברך, שנלעס מצות שבעה

דבר הישיבה

חיזוק לתלמיד גם בערב פסח

סיפור מדהים סיפר הג"ר צבי פרצוביץ, מראשי ישיבת מיר ברכפלד, כפי ששמעו מעד ראייה.

בערב פסח, סמוך לסוף זמן אכילת חמץ, הוא עבר ליד ביתו של מרוך רה"י הגאון רבי נתן צבי פינקל והנה הוא מבחין בתנועה ערה, אנשים נכנסים ויוצאים. כאשר התקרב, הבחין שמתקיימת שמחה בבית, הכוללת אוכל ושתייה. הוא שאל לפשר הדבר, ונענה שראש הישיבה עורך עכשיו סיום לאחד מבני הישיבה.

התברר שאחד מבני הישיבה, בחור אמריקאי שבא ללמוד בישיבה נתקל בחוסר הבנה מצד הוריו לערך העצום שיש להחשיב "בן תורה", ולכן הם הפסיקו לתמוך בלימודיו.

באותם ימי ערב פסח, סח הבחור לרבינו לפי תומו שהוריו הגיעו לחוג את חג הפסח בארץ ישראל. רבינו הציע לו: היות והינך בכור ובערב פסח אתה מסיים מסכת, הזמן אותם ל"סיום" בביתך, אולי כבוד התורה שהוריך יראו במעמד זה, יחלחל להכרתם וגישתם תשתנה.

ערב פסח, סוף זמן אכילת חמץ, אחד הזמנים הלחוצים ביותר בשנה. אולם בכל מה שנוגע לגדל ולרומם תלמידי, אין הבדל בין זמן רגיל לערב פסח. דעתו של רבינו, זמנו, ביתו וכל אשר לו נתון במאמץ להצלחתו של תלמיד אחד.

(בכל נפשך)

זמני קבלת קהל והקבלת פני רבותינו במועד:

מורנו המשגיח שליט"א

במעונו

רח' זוננפלד 42

יום ראשון

20:00-21:30

מורנו הגאון רבי יצחק אזרחי שליט"א

במעונו רח' סודוצקין 9
כניסה ג'

מוצאי שבת חול המועד
וימים ראשון שני

20:30-23:00

מורנו ראש הישיבה שליט"א

במעונו

רחוב הרב חיים נאה 10

יום א' 6:45

מעריב 7:45

יום ב' 12:45

מנחה 1:45

מתורת רבותינו

כל אחד אוהב לשמוע - סיפורים טובים על אביו

וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובה.

מספרים לאדם על מעשיו של אביו החביב עליו, נעים לו תמיד להרחיב בדיבור ולחזור על הסיפור. וסיפורי יציאת מצרים הלא הם סיפורים על מעשי אבינו שבשמים וטובותיו עלינו. ואם אין לנו חביבות להרבות בסיפור, אות היא שאנו רחוקים ממנו חלילה.

הגדה של פסח - ידיו אמונה

על הים, ואם כל מכה היתה של ארבע או חמש מכות - אבל האמת, שמי שלבו בוער בהכרת הטוב ובהודיה משתוקק לספר עוד ועוד, ולפרט בכל פרט ופרט, והסיפור מגביר הרגש, והרגשות דוחקים להוסיף ולספר!

סיים המשגיח ואמא: למה הדבר דומה, כאשר

שח המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל: הנה ההגדה בנויה על קיצור יציאת מצרים, והרחבתו: "גדול עצום" - כמה שנאמה: "ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו". "ורב" - כמה שנאמה: "רבבה כצמח השדה נתתיך". "ויענונו" - כמה שנאמה, "ויתנו עלינו עבודה קשה" כמה שנאמה... ונראה לכאורה כהכבדת מילים ואריכות יתירה - ולמאי נפקא מינה כמה מכות לקו במצרים וכמה

המעמיק בסוגיית יציאת מצרים - קונה לעצמו קנין גדול

נשים פוטרות צרותיהן, כמו כן כל אחד צריך להבין שעשרת המכות ויציאת מצרים הן 'סוגיא שלימה' המוטלת עלינו ללומדה, אמנם בלימוד סוגיא זו, ה'הרגש' הוא החלק העיקרי בלימוד - צריך ללמוד כל מכה ומכה, ולהבין מה אנחנו לומדים ממנה. אכן הלומד סוגיא זו ומעמיק בה זוכה להרגיש את נפלאות וגבורות הקב"ה, וקונה קנין גדול בקרבה והשגת אמונת ה'.

שיחות רבי נתן (פר' וארא, עמ' מ"ח)

נתאר לעצמנו את מכת כנים, איך כל החרטומים גם הם ניסו להוציא את הכנים ולא יכלו עד שאמרו: "אצבע אלקים היא" (שמות ח, טו). וכן בכל מכה ומכה, כל אחד יכול לתאר לעצמו על פי פסוקי התורה ומדרשי חז"ל, את הנפלאות העצומות שהיו שם. אי אפשר ללמוד את כל זה מבלי להתפעל מנפלאות הקב"ה ולהוסיף השגות בגדלות ה'.

עלינו לדעת, הוסיף מרן רה"י הגרנ"צ ואמא, כי אין כל הבדל בין 'פרשת משפטים' שבאה ללמדנו את דיני ממונות, ובין פרשיות אלו שבאו ללמדנו את גדלות ה'. וכשם שכל אחד מבין שצריך להשקיע בלימוד פרק 'שור שנגח את הפרה', ובלמוד 'ט"ו

בשיחה שנשא מרן ראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל לבני הישיבה אמא: עם קצת התבוננות בפסוקי התורה כפשוטם, מגיעים לידי התפעלות והתרגשות גדולה מהנפלאות שראו עם ישראל ביציאת מצרים. סיפורי התורה אינם סיפורי דברים בעלמא, אלא באו לחבר אותנו בשייכות עמוקה לאותם הנסים הגדולים.

נתאר לעצמנו את מכת דם, היאך ברגע אחד כל המים שבארץ מצרים נהפכו לדם, וגם באותו הבית, ליהודי היה מים ולמצרי היה דם. נתאר לעצמנו את מכת צפרדע, כיצד יצאו רבבות צפרדעים מצרדע אחת שעלתה מן היאור, ונתפזרו בכל ארץ מצרים.

סיפור יציאת מצרים צריך לשמוע מהאב דוקא

והגדת לבנך ביום ההוא

ממעשה דרבי אליעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסובין בבני ברק, והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה, עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם: רבותינו, הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, ויש לדקדק למה באו התלמידים רק בבוקר, ולא ישבו אצל רבותיהם כל אותו הלילה, ומוכח שהעדיפו לשבת כל אחד אצל אביו ולא לשבת אצל רבותיהם גדולי התנאים, כי סיפור יציאת מצרים צריך לשמוע מהאב דוקא.

אהל משה (פר' ואתחנן, עמ' רמ"ח)

ישראל ממצרים" וכו', עכ"ל. והנה גדעון באותו זמן נעשה שופט על ישראל, ואיחא בחז"ל שהיה בן ארבעים שנה, וכי לא שמע סיפור יציאת מצרים בילדותו ולא למד מעצמו מעשה יציאת מצרים, ומהו שאמר אמש הקרני אבא את ההלל, אלא מבואר מכאן שיש ענין מיוחד לשמוע סיפור יציאת מצרים מהאבא, דסיפור יציאת מצרים ששומעים מהאבא זהו סיפור אחר לגמרי.

הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל אמר, דישי להביא כדמות ראייה להוראתו של מרן המשגיח לאותו בחור,

שנה אחת שאל בחור מהישיבה את מרן המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל שיש לו הזדמנות לשבת בסדר של ליל הפסח ליד שולחנו של מרן החפץ חיים זיע"א, אך שמא עדיף לשבת אצל אביו. אמר לו מרן המשגיח רבי ירוחם שילך אצל אביו. והביא ראייה מדברי רש"י בשופטים (ו, יג) על הפסוק "ויאמר אליו גדעון וגו', ואיה כל נפלאותיו אשר סיפרו לנו אבותינו לאמר הלא ממצרים העלנו ה' וגו', ופירש": פסח היה, אמר לו אמש הקרני אבא את ההלל ושמעתי שהיה אומר "בצאת

"ליהודי היתה תועלת ממני ביציאת מצרים"

למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך

חיים מבוזבזים לשוא). מקורבו הגה"צ רבי משה ברנשטיין זצ"ל שנכח שם מיהר להפיס את דעתו ואמר, אבל מה עם השיחות? הלא רבינו נשא שיחות חיזוק אין ספור, גדושי רעיונות נשגבים, והחשיכם ביותר.

"ריכטיג, ריכטיג", נכון הדבר, אמר המשגיח זצ"ל, "אלו ששמעו את השיחות השתנו!"

פעם אחת הגעתי אליו מירושלים ובידי פתקא להתפלל על חולה מסוכן. היה זה לעת זקנותו המופלגת של מרן המשגיח, והתפלל אז בביתו. נכנסתי, והוא עומד ליד הסטנדרד, מתכוון לתפילה. מסרתי לו את הפתקא והוא אמר לי בטרונים קלה: "וואס ברענגט איר מיר צעטלאך? איך בין גארנישט, אפארפאטשקעטע לעבן אויף גארנישט" (מה אתם מביאים לי פתקאות? הרי אין בי כלום,

רוב שיחותיו של המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שהיה נושא בשיבות בהן הרביץ תורה ומוסר היו בעיקרי הדת, והיה מדבר תמיד בעניני יציאת מצרים וקבלת התורה וכיוצא באלו ענינים, בשיחותיו על נסי יציאת מצרים ראו בו שהוא מרגיש את היציאה בחוש, כאילו הוא בעצמו יצא ממצרים.

מספר תלמידו הגאון רבי מאיר הייזלר שליט"א:

מתורת רבותינו

ובשנחאי ובירושלים, ואח"כ בישיבת פוניבז, ועם כל זה חשב שלא פעל כלום, חיים מבוזבזים, אבל כאשר שמע שיש בחור אחד שהיתה לו תועלת ממנו ביציאת מצרים, שיש בחור שידוע שיציאת מצרים היא מציאות, שמח כזו שמחה גדולה!

קובץ קול התורה (תשרי תשס"ו, עמ' ל"ח-מ')

על כך כמה פעמים "ליהודי היתה תועלת ממני בענין יציאת מצרים".

אחר כך לקח מידי את הפתקא באומרו: "כשם ששימחתם אותי, כך בורא עולם ישמח אתכם!..."

והנה כאשר מתבוננים בזה רואים דבר נורא, הרי הוא מסר שיחות יותר מחמישים שנה בישיבות החשובות ביותר: בפתח תקוה, בישיבת מיר בפולין

והוספת: אמת, ואני יודע על בחור שלא הקפיד לבוא לשיחות, אבל אמר שדבר אחד קיבל מהמשגיח, שיציאת מצרים איננה איזה סיפור ומעשה בעלמא, אלא מציאות!

התחיל לדפוק על הסטענדר ובכה: "כך? היתה ליהודי תועלת ממני? אתם מביאים אתכם בשורות טובות מירושלים, אתם משמחים יהודי זקן!", וחזר

הטעם שסיפור יציאת מצרים בדרך שאלה ותשובה

והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים (יג, יד).

השואל בתשובה טעם של "חידוש", ואף כאשר האדם שואל את עצמו, הדבר מביא אותו לחוש "לשמוע" את התשובה ולהתעורר על ידה.

וכן אמרו בגמ' (פסחים דף קט"ז ע"ב) "מצה צריך להגביה ומרור צריך להגביה", וכן אנו אומרים "מצה זו", "מרור זה". וטעם הדבר, כי ראיית המצה והמרור בעיניו, מעוררת את החושים וההרגשה מתחדשת בלבנו.

שיחות מוסר (עמ' רפ"ג, תי"ג)

את אותו הסיפור, וכולם כבר הורגלו בו היטב, כיצד תתקיים מצות סיפור כהלכתה? והרי הסיפור צריך להביאו להרגיש ולראות את עצמו כאילו זה עתה הוא יצא ממצרים, ואי אפשר להגיע לידי תחושה זו אם לא על ידי התרגשות והתפעלות גדולה.

אלא, מבאר מרן רה"י הגר"ח, לפיכך קבעו חז"ל את קיום המצוה בדרך של שאלה ותשובה, באשר השאלה מעוררת ומגבירה את ההתענינות, את עירנות החושים ואת הרצון לשמוע, ואז יחוש

אמרו בגמ' (פסחים קטז, א) ת"ד חכם בנו שואלו, ואם אינו חכם אשתו שואלתו, ואם לאו הוא שואל לעצמו.

בטעם הדבר שמצות סיפור יציאת מצרים צריכה להתקיים דוקא על ידי שאלה ותשובה, ביאר מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל כי מצוה זו קשה לקיימה כהוגן, ענין "סיפור" הוא לספר לבן דבר חדש, ולהודיע לבן דברים שאינם ידועים לו, ואילו כאשר שנה אחרי שנה אנחנו מספרים

"סיפור יציאת מצרים" - "באזני בנך" - התנאי לקיום מצות והגדת

והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים (שמות יג, ח). שח הגה"צ המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל:

תנאי יש לקיום מצות "והגדת לבנך" - "ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתי בם, וידעתם כי אני ה' המילה "באזני" מיותרת לכאורה, אפשר היה לומר: "ולמען תספר לבנך", אלא להורות בא, שיכול האדם לספר לזולתו, והדברים לא יכנסו לאזניו!

ואיננו מבינים שהלב הוא שצריך להבין. השכל הוא תלמיד מוכשר, שמספיקה עבורו ידיעה בפעם אחת. אבל הלב הוא תלמיד קשה הבנה שצריך לחזור וללמודו אין ספור פעמים.

והוסיף רבינו (שם אלול שא): אף על פי שאנו סבורים שהנני מאמינים ביציאת מצרים, עלינו לדעת שכל ימי חייו חייבים אנו לחדש יסודות יציאת מצרים. ובעת שלא נשנן ונחזור ונעסוק בכך, תעלם ותשכח מאתנו האמונה ביציאת מצרים. וחייבים אנו לעסוק כל ימינו ביציאת מצרים, ואז נבין שכל ימי חייו מחויבים אנו ללמוד ולעסוק ביציאת מצרים.

וזהו שאמרו שחייב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, והרמב"ם (בהלכות חמץ ומצה פ"ז ה"ו) הוסיף כאילו "עתה" יצא ממצרים, והרגשה זו בליל הסדר לא תבוא אלא בדרך עבודה מתמדת בזכירת יציאת מצרים, בכל ימות השנה.

אור יחזקאל (יראה ומוסר שכה; אלול כט; אלול שא)

שמע לדבריה ונשאר במקומו. הרי שידע ואף לימד, אבל אזניו לא שמעו מה שפיו דיבר.

וכמו שמסופר בספר "חובות הלכנות" (שלהי הקדמת 'שער הביטחון') שאחד הפרושים נדד לארץ רחוקה לפרנסתו ולעג לעובדי האלילים. סיפר שהוא עובד לבורא המכין מזון לכל בריותיו. ועובד האלילים אמר לו: פעלך סותר את דבריך. שאילו היית מאמין בכך לא היית נודד למרחקים להשיג פרנסתך וזהו שנאמר (ירמיה יב, ב) "קרוב אתה בפיהם, ורחוק מכליותיהם".

שהרי אילו היינו חיים ומפנימים לקחי ההשגחה שביציאת מצרים, היתה כל הנהגתנו אחרת! כמובטח בכתוב "וידעתם כי אני ה'!"

זהו שאמר הסבא מקעלם זצ"ל בביאור דברי הגמרא (קידושין כב): שאוזן ששמעה על הר סיני "כי לי בני ישראל עבדים" והלך זה וקנה אדון לעצמו, תרצע. כי האוזן שמעה, והדברים לא נכנסו באזניו. בהזדמנות נוספת שח הגה"צ המשגיח זצ"ל (אור יחזקאל אלול לט): מסתפקים אנו בהבנות השכל,

ומעשים שבכל יום, שאני מדבר עם אחד, ושואלו: "איהר הערט" - האם אתה שומע את דברי, והוא מתפלא על השאלה. והאמת, שאינו שומע כלל, ואינו שם לב לדברים הנאמרים לו!

ולא זו בלבד שיש אנשים שאינם שומעים מה שמדברים אליהם, אלא שיש שאינם שומעים מה שהם עצמם מדברים -

כך מצינו (בראשית רבה לח, יג) שאברהם אבינו שיבר פסילי אביו, וסיפר שהביאו פרכת דייסה והפסל הגדול שיבר את כולם כדי לאכול לבדו. אמר לו אביו: אך צחוק חמדת, הלא אינם יודעים מאומה. אמר לו: וישמעו אזניך מה פין מדבר - רואים שיש לפעמים, בו אין האדם שומע מה שפיו מדבר!

והמדרש (ויקרא רבה טו, ג) מספר על הכהן שביקש לצאת למדינת הים לפרנסתו ולימד את אשתו לראות נגעים בהעדרו. פתח ואמר שלכל שיערה גומה בפני עצמה, שלא תיהנה מחברתה. אמרה לו: אם למזון שיערה דאג הבורא, ודאי דאג גם למזונך.

קטעים נבחרים מתוך 'ועד הכנה לליל הסדר' מאת מורנו המשגיח הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א

דברי חיזוק והדרכה איך להעביר את ליל הסדר באווירה מרוממת וניחוחה עם הילדים, בסיפור יציאת מצרים

לימוד ההלכות המעשיות

נדבר קודם על ערב פסח ואח"כ על פסח, יש לנו הרבה מצוות הלוואי שילמדו את כל ההלכות פסח מתכ"ט עד הל' יו"ט, אבל לא תמיד מספיקים הכל אז רציתי להציע שלכה"פ ילמדו את ההלכות שממש נוגעות למעשה, להתחיל סימן תכ"ט עד תל"ה ועד בכלל, אח"כ סימנים - תמ"ג תמ"ד תמ"ה ורצוי גם תמ"ו, לאחמ"כ חובה ללמוד סי' תנ"ד סעיף ד' עם המשנ"ב בענייני ממונות ואח"כ סי' ת"ע עד סוף הל' פסח כולל ספירת העומר ולמי שיש פנאי כדאי גם ללמוד את סימנים תמ"ב תמ"ז תנ"א, ועוד צריך ללמוד את סימן תקכ"ט - דיני שמחת יו"ט, וכן הלכות יו"ט - ומי ייתן שיזכו ללמוד את כל ההלכות.

מי שלומד את גמי פסחים זה מצוין, אבל חייבים גם ללמוד את ההלכות, וע"י לימוד ההלכות יש גם כוח טבעי וגם כוח סגולי, באופן טבעי מי שלומד יודע והוא מרגיש קשר לכל הלכות החג, אבל יש גם ענין סגולי, כתוב בספרים שהאור של המצווה טמונה בהלכות המצווה, ואם לומדים את ההלכות זה משפיע על האדם ויש טעם אחר בחג.

עצה טובה לחינוך הילדים, ילדים שלומדים משניות תלמדו איתם משניות פסחים, אח"כ בליל הסדר הילד יקשר בין מה שהוא למד למה שהוא רואה עכשיו וזה ייתן לו לחבר את הלימוד למעשה שזה דבר מפליא, ומי שיותר גדול אפשר ללמוד אתו ערבי פסחים, וזה לא יסולא בפז, ומי שיכול ללמוד קצת טוה, שו"ע ומשנ"ב זה מפליא פלאות, ע"י זה נכנסים לחג ברוממות הנפש שאין לשער ואין לתאר.

השראת אווירה נעימה בבית

מטבע הדברים בערב פסח יתכן שיהיה לחץ בבית, אבל צריך לתת אווירה טובה, יש הלכה מפורשת לא לזלזל בנשים כשהם מנקות את הבית, בד"כ הבעל אומר לאשה מה את צריכה להילחץ וכו', צריך להיזהר מזה מאוד, (היה רב חשוב שאשתו אמרה לו, אם נסמוך עליך ואתה תעשה את הפסח, יהיה אסור להיות בבית בפסח) אלו הם הנשים צדקניות שלנו, נכון אפשר להרגיע אבל לא לזלזל ח"ו, וצריך שתהיה שיתוף פעולה בעבודות הבית, אני לא מתערב כמה אין בזה כללים, צריך מצד אחד להתמיד וגם לעזור, מי שיש לו בנות גדולות שהם גם עוזרות יכול יותר להתמיד, אבל כ"א חייב לקבוע עיתים לתורה.

נתאר לעצמנו אם האשה חלילה יושבת ואוכלת כל הערב פסח, והוא רומז לה שצריך לנקות והיא אומרת לו, הרי מדאורייתא בביטול סגי, ופורים ממילא בטלי, וגם מוכרים לגוי... הרי ברור שכ"א רוצה להאשה תכין את הבית לחג הפסח, אז אדרבה מוכרחים לתת הרגשה טובה בבית.

היו הרבה ילדים של"ע לא הלכו בדרך שההורים רצו, ואחת הסיבות היא, שהם ראו את השבת והחג

כדבר מלחין, צריך לתת את החביבות של המצווה בבית שתהיה הרגשה טובה ונעימה, אבל להיזהר מאוד לא להיות לייט, כי הבנים כבר מקלים יותר מהאבא ח"ו, אלא אדרבא כשהבן רואה את האמת של האבא והיראת שמים עם מתיקות עם תחושה של אשורינו מה טוב חלקנו, והוא אומר לילדים ב"ה שאנחנו יהודים, ולא הפשט שזה קל, אלא שמחים על העבודה ועל הטרחה שלנו למען כבוד שמו, זה עושה טוב לילדים יותר מהכל.

לאחר כל ההכנות מגיעים לליל הסדר, כל שנה צריך להשתדל לישון בערב ליל הסדר כדי להיות ערניים ולקיים את המצוות כראוי, וכן לדאוג שהאשה תישן שלא תבוא תשושה אחרי כל עבודות הבית.

האדם נפעל כפי פעלו

בהגדה אנחנו אומרים, יכול מראש חודש ת"ל ביום הוא אי ביום הוא יכול מבעוד יום, ת"ל בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, ולכאורה אי"כ מדוע לא כתוב בפסוק בלילה הוא, ומדוע כתוב 'ביום הוא', ואפשר לומר שהכוונה שליל הסדר הוא לילה כיום יאיר, הוא לילה גדול מאוד, וכל שנה מתעורר ההתעוררות שהייתה בליל הסדר הראשון, וצריך לעורר את הילדים לזה.

ועצה טובה למי שיכול להספיק ללמוד את החינוך שמסביר לנו את שורשי המצוות, וממצווה ה' החינוך מתחיל להסביר את המצוות של חג הפסח, בעלי המוסר אומרים שהפשט בשורשי המצווה שזה בא להוסיף טעם בקיום המצווה כי הרי עצם קיום המצווה היא משום שכך ציוונו הבורא, אבל הקב"ה רוצה שנדע מה הוא רוצה מאתנו.

ולמשל מצווה ה' - שחיתת הפסח כ' החינוך: כדי שיזכרו היהודים לעולם הנסים הגדולים שעשה להם השם יתברך ביציאת מצרים. וזה גם ביאור מצווה ו' אכילת הפסח, ובמצווה ז' כ': וזהו שנצטוונו לאכול צלי דווקא, לפי שכך דרך בני מלכים ושרים לאכל בשר צלי, שהוא מאכל טוב ומטעם, אבל שאר העם אינם יכולים לאכול מעט בשר שתשיג ידם, כי אם מבשל, כדי למלא בטנם. ואנו שאוכלים הפסח לזיכרון שיצאנו לחרות להיות ממלכת כוהנים וגוי קדוש, ודאי ראוי לנו להתנהג באכילתו דרך חרות ושרות.

וכן במצווה ח': וזה שנצטוונו שלא להותיר ממנו, הענין הוא כדרך מלכים ושרים, שאינם צריכין להותיר מתבשילין מיום אל יום, ועל כן אמר שאם יותר ממנו שיישרף כדבר שאין חפץ בו, כדרך מלכי אדמה. וכל זה לזכר ולקבע בלב, שבאותו זמן גאלנו השם יתברך ונעשינו בני חורין וזכינו למלכות ולגדלה.

ובהמשך במצווה ט"ז לגבי ועצם לא תשברו בו, הביא החינוך: ועל כן בתחילת בואנו להיות סגולת כל העמים ממלכת כוהנים וגוי קדוש ובכל שנה ושנה באותו הזמן, ראוי לנו לעשות מעשים המראים בנו המעלה הגדולה שעלינו בה באותה שעה. ומתוך המעשה והדמיון שאנחנו עושין, נקבע בנפשותינו הדבר לעולם. ובהמשך מצווה זו מאריך החינוך ביסוד גדול וכלשונו כי ידוע הדבר ואמת שכל האדם נפעל

כפי פעלו ודיברנו בזה בעבר ומאוד חשוב ללמוד את החינוך הזה.

והיות ויש השפעה של היום ההוא שנהיינו לעם, אז כ"א צריך לדעת מי הוא - אתה בן מלך, תדע מי אתה, אצל החסידים היו אומרים שליל הסדר יש בו משמעות של לשון סדר, שעל ידי לילה זה אפשר לסדר את כל השנה, תראו איזה לילה גדול זה, ויש עוד הרבה מה להוסיף ומי שיכין את עצמו נפשית והלכתית אין לתאר את התועלת שתהיה לו בע"ה.

לילה כיום יאיר

אני רוצה להגיד לכם יסוד שאנחנו חוזרים עליו תמיד, אדם צריך לדעת שתמיד מאוחר אבל אף פעם לא מאוחר מדי, היה פעם אחד ששאל את רבו מאיזה גיל עליו להתחיל לחנך את בניו, והוא רצה לרמוז לו שצריך לחנך את עצמו לפני החתונה אז הוא ענה לו כבר אחרת את הזמן, אבל אנחנו לא אומרים 'כבר הפסדת' נכון שאסור לדחות, צריך לתפוס עכשיו, כמה שיותר צעירים אבל אף פעם לא מאוחר מדי.

הקב"ה נתן לנו תורה ומצוות, ונתן לנו מועדים לשמחה חגים וזמנים לישון, כדי שנוכל לקבל את כל האמונה הטהורה ולהנחיל לילדים שלנו, וכל חג עם הייחודיות וההתרוממות שבחג.

צריך לדעת לקיים את מצוות הלילה בהידור, יש מצוות דאורייתא ויש דרבנן, אכילת מצה וסיפור יציאת מצרים הם מצוות דאורייתא, ומרור וארבע כוסות הם דרבנן, הלוואי שמישיח יבוא וגם מרור יהיה דאורייתא ויהיה לנו גם קרבן פסח, וכל ברכה וברכה זה עוד מצווה דרבנן, ובתוך מצוות הלילה יש לנו גם מצוות תמידיות כגון אמונה, וכמובן יש עוד מצוות כחסד וכיבוד אב ואם, וכל מצווה שאדם עושה זה עוד רצון ה' ועוד נחת רוח.

בכל מקום ומצב מוטלת עלינו חובת עבודת היום

אני רוצה לעמוד על נקודה נוספת, ישנם אברכים שיש להם ב"ה כבר כמה ילדים ורוצים לעשות את הסדר בביתם, וקורה שההורים רוצים שיבואו אליהם, ולפעמים יש גם סבים וסבתות שמזמינים את כל הצאצאים, אבל האברך הזה רוצה להיות בבית הוא אומר לעצמו מה אני יעשה שם בליל הסדר ההמוני.

צריך לזכור, איפה שאתה נמצא שם אתה צריך לעבוד את ה', קשה להיכנס לפרטים יש הרבה שאלות אבל דבר אחד צריך לזכור איפה שלא תהיה שם צריך לעבוד, וכבר הזכרנו כמה פעמים את מה שאמר החפץ חיים הקדוש על הפסוק של נעלך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עומד שם אדמת קודש וכו', אומר הח"ח שפסוק זה מדבר על כל הדורות, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, כל מקום שאתה נמצא שם זה העבודה שלך, והלוואי שנוכל לנצל את הכי טוב שיכול להיות.

יש רבים שרוצים להיות בבית אבל מחויבים להיות במקום כזה או אחר, זה אולי קשה אבל שם תהיה העבודה, לא לחיות בצורה של אשליית היצי, אני פטור כי נקלעתי למקום שאני לא רוצה, אין דבר כזה אנחנו מוכרחים לעבוד בכל מצב, ההרגשה צריכה להיות אני עושה מה שאני יכול ואז תראה פלאים, בכל מקום שאתה נמצא הקב"ה שם, מלוא כל הארץ כבודו.

החובה לקיים דברי חכמים

הגמ' בנדרים מביאה: אמרה ההיא מטרוניתא לרבי יהודה מורה ורוי אמר לה הימנותא בידא דההיא איתתא אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה כסי דפסחא וחוגרני צידעי מן הפסח עד העצרת. (מט, ב). רבי יהודה עבר את כל העבודה של ספירת העומר והכנה לקבלת התורה מתוך הכאב והעיקר לא להפסיד את מצוות חכמים, אבל וודאי שאם זה מצב של נפל למשכב וזה כבר לא דרך חרות לית לן בה וכדברי המשנ"ב סי' תע"ב סעיף י'. וכמה מרגש המסירות נפש בשביל קיום המצווה.

אחרי כל המצוות של ליל הסדר אזי אנו שמחים מכל עבודת היום, ואין לנו מושג כמה שהמשפחה

הילדים קיבלו מהדוגמא האישית החיה והמרוממת בכל המצוות, והלוואי שלא תהיה באמצע כל התכנית היפה הזאת מריבה בין שני ילדים וכד' ובכ"ז צריך להתאפק ולהעביר לא לתת ליצר הרע לשלוט.

חסל סידור פסח

אחר כל זאת מגיע הזמן לפיוטים, זה נחמד אבל רק כמה שהילדים יכולים לסחוב, כל הניסים שהיו בלילה הזה מאברהם אבינו ועד יציאת מצרים, זה תוספת למי שיכול.

ורציתי לומר לאחי ורעי הרגשה שהייתה לי בשנים האחרונות להסביר איך נכנס לליל הסדר הפיוט של אחד מי יודע, וידוע מבעל התניא ז"ל ע"ש שהמשיל לאדם שיש לו עת שמחה והוא מוציא את כל האוצרות שיש לו ומראה אותם לבניו וידידיו, כן הוא הלילה הזה של ליל הסדר אנחנו מראים לכולם את האוצרות והמעלות הרבות שיש לנו.

אמנם הווארט הזה מסביר את אחד אלוקינו, שני לוחות הברית, שלשה אבות וכו' שאלו הם מעלות של בני"ע על שאר האומות אבל בתשעה ירחי לידה מה המעלה של כלל ישראל, והתעורר לי לפי הגמ' בנדה: ומלמדן אותו כל התורה כולה שנאמר ויורני

ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצוותי וחיה ואומר בסוד אלוה עלי אהלי מאי ואומר וכי תימא נביא הוא דקאמר ת"ש בסוד אלוה עלי אהלי, וכיון שבא לאוויר העולם בא מלאך וסטרנו על פיו ומשכחו כל התורה כולה. (ל, ב).

כל אחד היה במעי אמו, וכל הש"ס וכל התורה כולה היה אצלנו, וכשיוצאים לאוויר העולם בא מלאך סותר על פיו ושוכחים, ומקשה הגאון ז"ל ע"ל למה באמת מלמדים את התינוק הרי משכחים לו את לימודו, ומסביר שנותנים לו את הכוחות והיסודות ואומרים לו לזה אתה מסוגל, ועוד מובא בשם הגר"א ז"ל ע"ש שאחרי מו"ע באים מלאכים ובודקים מה האדם יודע ממה שלמד, ולכן נכנס הענין של תשעה ירחי לידה לרמז שבלילה כה גדול נעשה שטייגען גדול כדי שנלמד את מה שלמדו אותנו.

צריך ליכור לקום בבוקר בזמן, לומר הלל בשמחה, וכל הפסח להיות בהתרוממות הרוח, ונסיים שנזכה שהקב"ה יגאל אותנו, פתאום יבוא, אשרי מי שמתכוון שלא ייבש ולא יכלם, ואם הוא בדרגה של רצון להתעלות אז כשהמשיח יבוא הוא יהיה בדרגה גבוהה יותר, הבא לטהר מסייעים אותנו, הקב"ה יעזור שנצל את החג כראוי וללא הפרעות ונזכה לבניין ביהמ"ק ולהקריב קרבן פסח, ונהיה עבדים נאמנים לקב"ה.

מכתבי רבותינו

"שְׁבַכְל דוֹר וְדוֹר עוֹמְדִים עֲלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵנוּ מִיָּדָם"

"המצב הרוחני של הישיבה ב"ה נשגב מאוד, השקידה והעליה למעלה מהשגתנו, אין להם לכל בני הישיבה בעולמם אלא ד' אמות של הלכה, ובזה משימים כל מעיינם הרבה יותר מאשר בשנים כתקונן, כמה וכמה נעשו ממש גדולים ממש בתורה ויראה במשך זמן קצר כזה, והשיגו מה שלא היו משיגים בשום אופן בזמנים נורמליים, אנו עומדים ומשתוממים מעצמנו על המראה הגדול והקדוש הזה."

ומתברר, ומי יתן ונמשיך עליה כזו הלאה, האהבה והחיבה אל הספרים כ"כ גדולה עד שאין לך אחד מבני הישיבה שלא יגרע ויחשוך מצרכיו הכי נחוצים וקנו להם הספרים באהבה ושמחה רבה."

וזוהו תוכן המכתב ככתבו וכלשונו:

בימים אלה נתקבל מכתב להרב ר"א קלמנוביץ מאת הרב הגאון המפורסם ר' חיים שמואלוויץ שליט"א, ראש ישיבת מיר בשנכ"י, וז"ל המכתב:

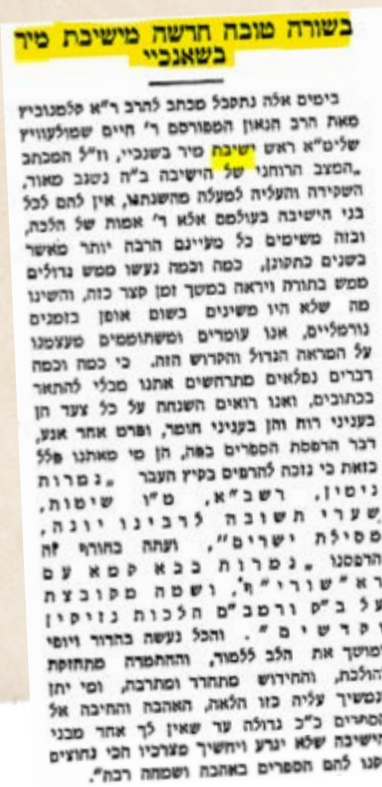
"המצב הרוחני של הישיבה ב"ה נשגב מאוד, השקידה והעליה למעלה מהשגתנו, אין להם לכל בני הישיבה בעולמם אלא ד' אמות של הלכה, ובזה משימים כל מעיינם הרבה יותר מאשר בשנים כתקונן, כמה וכמה נעשו ממש גדולים ממש בתורה ויראה במשך זמן קצר כזה, והשיגו מה שלא היו משיגים בשום אופן בזמנים נורמליים, אנו עומדים ומשתוממים מעצמנו על המראה הגדול והקדוש הזה."

כי כמה וכמה דברים נפלאים מתרחשים אתנו מבלי להתאר בכתובים, ואנו רואים השגחה על כל צעד הן בעניני רוח והן בעניני חומר, ופרט אחד אגע, דבר הדפסת הספרים פה, הן מי מאתנו פלל כזאת כי נזכה להדפיס בקיץ העבה: "גמרות גיטין, רשב"א, ט"ו שיטות, שערי תשובה לרבינו יונה, מסילת ישרים", ועתה בחורף זה הדפסנו: "גמרות בבא קמא עם רא"ש ורי"ף, ושיטה מקובצת על ב"ק ורמב"ם הלכות נזיקין וקדשים".

והכל נעשה בהדור ויופי ומושך את הלב ללמוד, וההתמדה מתחזקת והולכת, והחידוש מתחדד

לרגל ימי חג הפסח הבעל"ט, מביאים אנו בזאת מכתב נדיר ומרגש ששלח מרן רה"י שר התורה, הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל, לפני למעלה משמונים שנה מעמק הבכא בגלות שאנחאי.

המכתב נושא עמו בשורה טובה ומרנינת לב על כך שזכו, מתוך ההסתרה, המצוקה וטלטולי הדרך, להדפיס ספרי קודש לרווחת בני הישיבה שמסרו נפשם על התורה. המכתב ההיסטורי מתפרסם בקובץ "הפרדים" של חודש אדר שנת תש"ג, והוא מיועד אל הגאון רבי אברהם קלמנוביץ זצ"ל, שהיה מן השלוחים הראשיים שדאגו ופעלו ללא לאות למען בני הישיבה הגולים בשאנחאי, על ידי שליחת כספים וסיוע מארצות הברית.

ונזודה לך שיר חדש על גאלתנו

חלק ב'

עשרת עמודי התווך - אברכי ה'כולל' שהיו את המסד לישיבה בירושלים

המשך פרק היסטורי מיוחד -

על הקמת ויסוד הישיבה הק' ע"י מרן ראש הישיבה הגאון החסיד
רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, בשנת תש"ד - תש"ו.

רקע והקדמה קצרה

במבט לאחור, כאשר אנו עומדים כיום בהיכל הישיבה הגדולה בתבל, קשה לעכל את צניעותם של אותם ימים. קשה לדמיין את ענק התורה וההנהגה מסתובב בסמטאות ירושלים, בין בתי המדרש המעטים, ומשכנע "יחידי סגולה" לבוא ללמוד בבית המדרש החדש שבירושלים.

בגיליון חג הסוכות עסקנו בעשרת הבחורים הראשונים, אך במאמר זה נמקד את המבט באלו שהיו את הרקע והתשתית לכל הבניין. אברכי הכולל. אלו היו ה"נחשונים" של הדור - אברכים מופלגים שהסכימו לקפוץ אל ים הלא-נודע מתוך אמונה בחזונו של ראש הישיבה.

ביריעה שלפנינו, לרגל חג החירות, נכון אלומות אור על עשרה מבין האברכים הראשונים - אותם "עשרת המופלאים" שהיו את התשתית והרקע להקמת הכולל והישיבה. הם היו הגרעין הראשוני שבעשר אצבעותיו, מתוך זוחק ועוני, בנה את האימפריה הרוחנית המאירה כיום לכל העולם כולו.

נדגיש ונציין כי רשימת המייסדים רחבה וכוללת עשרות דמויות הוד שמסרו נפשם למען היסוד. במאמר זה בחרנו להאיר רק את חלקם, ובעזרת ה' עוד חזון למועד להזכיר גם את שאר הגיבורים שפעלו במסירות אין קץ.

בעת שמחשכי מלחמת העולם השנייה איימו לכבות את נר התורה באירופה, נשא מרן ראש הישיבה, הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, את גורל ישיבת מיר על כתפיו הכפופות מכובד האחריות. בדומה למשה רבנו בשעתו, שהוציא את ישראל ממצרים כדי להביאם אל מעמד הר סיני, כך נטל על עצמו רבינו את המשימה להעביר את "לפיד האש" של מיר מגיא ההריגה אל הרי יהודה.

כפי שפירטנו בהרחבה בגיליון חג הסוכות בשנה זו, תחנתו הראשונה של ראש הישיבה בארץ הקודש הייתה בבית בנו מרן המשגיח רבי חיים זאב פינקל בתל-אביב. שם, בתחילת שנת ת"ש, פעל בקדחתנות להשגת אשרות הצלה ("סרטיפיקטים") עבור בני הישיבה שנדדו בדרכים. אולם ככל שנקפו הימים והשערים ננעלו, הבין מרן ברוח קודשו כי עליו להתחיל בבנייה המחודשת כאן ועכשיו - "מז המצר" של המלחמה אל ה"מקרהב י"ה" של ירושלים.

בשנת תש"ד, בעוד שרידי תלמידי הישיבה נאחזים בחיים במסעם המפרך בשנחאי הרחוקה, החל מרן ראש הישיבה להניח את אבני הפינה הראשונות בירושלים. בראייה של חג הפסח, היה זה בבחינת "הָיְהִי הַדָּם לָכֶם לְאֵת" - מתוך הדם והחורבן, החלה לצמוח הישועה.

פרק א'

הקמת הישיבה (תש"ד - תש"ו)

לצידו, ישב באותה חבורה עילוי נוסף, הגאון רבי אברהם חיים ברים זצ"ל, שגאונותו ובקיאותו העצומה גרמו לראש הישיבה הגרא"י פינקל לצאת מכליו ולהתבטא בהתפעלות: "או שאני אינני שפוי מספיק, או שהירושלמים אינם שפויים... כיצד יתכן שמסתובב כאן אברך חריף ובקי בכל התורה כולה והם לא מתייחסים אליו ואינם ממנים אותו כאלוף לראשם?!"

שני ענקי רוח אלו היוו חלק מאותה חבורת אריות קדושה שניצבה ביסודות הישיבה.

להלן נביא את קורותיהם של עשרה עמודי תווך - "עשרת הלומדים הראשונים" (ובניהם הגרמ"י לנדא והגר"ח ברים שאת ייחודיותם הזכרנו כעת) - אשר יצקו את קול התורה בהיכל הישיבה מראשיתה.

בשנים תש"ד-תש"ו החלו להירקם יסודותיה של ישיבת מיר בארץ ישראל. תחילת הדרך הייתה בשנת תש"ז, עת הקים מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל כולל אברכים בבית הכנסת 'בית ברוך' בשכונת מאה שערים. מסגרת זו השתלבה עם הכוללים של הגאונים רבי אליהו ווינר ורבי דוב סוקולובסקי זצ"ל, ובה חבשו את ספסלי בית המדרש טובי הלומדים והגאונים שבירושלים של אותן שנים.

כשהוקמה ישיבת מיר בעיה"ק ירושלים, חפץ הגרא"י פינקל לבסס את הישיבה על אדני התורה ברמה הגבוהה והזכה ביותר. לאוזניו הגיעו שמועות נלהבות אודות "חבורת האריות" מבני ירושלים, שעסקו ועמלו בתורה באותם ימים בישיבת 'עץ חיים', תחת צילו של מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל בעל 'אבן האזל'. היו אלו בני עליה שעלו והתעלו בתורה בקרן זוויית, הרחק מעין רואה. ראש הישיבה פנה למובחריו הלומדים שבאותה חבורה, וביקש מהם לעבור ללמוד בשעות לפנה"צ בישיבתו החדשה, כדי להוות את עמוד השדרה הרוחני שלה.

אותה קבוצה מובחרת הורכבה משרי תורה וגאוני עולם שהעדיפו ללכת בצדי דרכים. כדי לסבר את האוזן על קומתם של אותם מייסדים, די להזכיר את הגאון המופלא רבי משה יהושע לנדא זצ"ל, שמרן 'החזון איש' התבטא עליו כי "הוא שולט בכל חלקי התורה וניתן להתעלות ביותר בתורה במחיצתו", ואף היה מפנה אליו אברכים צעירים מירושלים שיבואו ללמוד ב'מיר' רק כדי לזכות ולהסתופף בצילו.

פרק ב'

עשרת הראשונים

זכותם של עשרת הראשונים הללו גדולה, וסיפורם הוא לב לבו של מפעל התורה הזה.

אין מוקדם ומאוחר בתורה נסדר קורות חייהם בתמצות לפי סדר הסתלקותם זצ"ל.

כעת, לאחר שנגענו בגודל המעמד והאתגרי שעמדו בפני מרן ראש הישיבה, נתעכב על סיפורם של אותם עשרה תלמידים יחידי סגולה. הם היו אותם "נחשונים" ואריות שבחבורה, שהיוו את הגרעין של הכולל והרקע להקמת הישיבה מחדש בארץ הקודש.

הגאון רבי אברהם יעקב ויינר זצ"ל בעל שארית יעקב

נפ' בדמי ימיו בגיל שלושים שנה י"ז מרחשון תשי"ב -
ע"ד שנה לפטירתו

על אף שנפטר בדמי ימיו, והוא בן ל' שנים בלבד (בי"ז מרחשון תשי"ב), הספיק לעלות במעלות בני עלייה המועטים ולהימנות עם גדולי הדור דרכיו היו מכוסות בהסתה; הוא נהג להסתגר לתקופות ארוכות בהתבודדות גמורה מן העולם ולשקוע בעמלה של תורה, תוך שהוא חודר לעומקן של סוגיות ב'דרך האמת'.

הראשון ברשימת הנחשונים הוא דמות פלאית ששביט של אש התורה הותיר אחריו - הגאון רבי אברהם יעקב ויינר זצ"ל. הוא נולד בשנת תרפ"ב לאביו הרה"ג אליהו יהושע ויינר (ממובהקי תלמידי ה'חפץ חיים'), ולימים נלקח לחתן אצל הגה"צ רבי ישראל לוריא זצ"ל, ר"מ ומשגיח בישיבת 'תורת חיים' בעיר העתיקה.

ממובחרי 'עץ חיים' אל ספסלי 'בית ברוך'

בשנת תש"ד, עם עלייתו ארצה של מרן הגרא"י פינקל זצ"ל ויסוד הישיבה מחדש, חיפש ראש הישיבה את "הסולת הנקייה" של ירושלים. הוא פנה למובחרי הלומדים בישיבת "עץ חיים" הוותיקה וביקשם לעבור ללמוד בשעות לפני הצהריים בבית המדרש החדש שהקים. רבי אברהם יעקב היה מאותם נחשונים שניאותו לקריאה, וישב לעמול בתורה בבית הכנסת 'בית ברוך' במאה שערים, שם הכה הכולל את שורשיו הראשונים.

שליחו האישי של מרן החזון איש

קשר שמימי ומיוחד במינו נרקם בין האברך הצעיר מירושלים למרן החזון איש זצ"ל בבני ברק. החזון איש קרבו בצורה יוצאת דופן, עד שהעיד עליו: "אחרי שלימודיך בעיון העמוק בדרך האמת עד להפליא, אינך צריך לדידי, אך חפצי אדיר למלא רצונך ועייניי קצת".

עד היכן הגיעה סמיכות דעתו של החזון איש עליו, ניתן ללמוד מעדותו של הגאון רבי ראובן פיין זצ"ל: כשהגיע מארה"ב ללמוד בישיבת מיר בירושלים, נכנס למרן החזון"א והרצה לפניו חידושי תורה ב'דרך הלומדות' המקובלת. משראה שהחזון"א מעדיף את דרך ההלכה הפסוקה, שינה את טעמו וזכה להסכמתו. שבועות ספורים לאחר מכן, נישא אליו ב'מיר' רבי אברהם יעקב והציע לו ללמוד עמו בצוותא. לימים הבין הגר"ר פיין כי החזון"א הוא ששלח אליו את ר' אברהם יעקב באופן אישי, מתוך מטרה שישפיע עליו וינחהו ב'דרך האמת' בלימוד!

סוד הבריאה ושקידת ערב שבת

חברו כאח לו, הגאון רבי חיים ברים זצ"ל, סיפר סיפור מפעים הממחיש את גדלותו: רבי אברהם יעקב היה נוסע תכופות לבני ברק. "הוא היה סח ליי", סיפר הגר"ח ברים, "שבעת נסיעתו מתגלה נגד עיניו יופי הבריאה, אולם אין לו שום פשט והסבר מה מטרתם ולמה נבראו. אולם בחזרתו מבני ברק, אחר שהותו בצל קורת החזון"א - כשהוא שוב פוגש בהדר הבריאה, אז יש לו כבר 'פשט'".

והסבר עבור מי נבראו כל אלו...".

התמדתו הייתה פלאית ולא נתפסת. משגיח ישיבת קמניץ, הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, שהתפלל עמו אצל מרן מבריסק, העיד כי בערבי שבתות הקיץ הארוכים, לאחר תפילת ותיקין וטעימה קלה, היה ר' אברהם יעקב מגיע לבית המדרש עם בגדי שבת והשטריימל, ולומד ברציפות אחת עשרה שעות רצופות, עד סמוך לכניסת השבת. "ובכל עת שהיה בא לבית הרב מבריסק", העיד, "היה שואל ומקשה, מותיב ומפרק לפני הרב בעיון גדול".

"מה שאדם עושה במאה שנה, עשית בשלושים"

גם כשנפל למשכב וייסורים קשים מנשוא פקדוהו, לא פסק ממשנתו. ביומו האחרון עלי אדמות, בטרם השיב את נשמתו הטהורה לבוראה, עוד הספיק לרשום בכתב ידו חידושי תורה למסכת קידושין, וקיים בעצמו "אדם כי ימות באוהל".

כשנפטר ב"ז מרחשון תשי"ב והובא מחו"ל ארצה, יצא מרן החזון איש לקבל פני מטתו בשדה התעופה. משניגש למיטה, הפטיר החזון איש במשפט שהרעיד את לב הנוכחים: "ר' יעקב, אין לכם מה לפחד! מה שאדם גדול עושה במאה שנה, אתם עשיתם בשלושים שנה...". החזון"א אף הורה לתלות מודעות אבל בבני ברק, כדי לפרסם את כבוד התורה של האברך הצעיר, ובהלווייתו הספידוהו תמורים המשגיח רבי יחזקאל לווינשטיין והמגיד רבי בן ציון ידלר.

צוואה של אהבת ה' ושמחה

את תמצית אישיותו הדגולה, ניתן לראות באגרת אחרונה ומרטיטה שהותיר (והודפסה בפתחה לספרו "שארית יעקב"), בה הוא כותב מתוך מיטת חוליו: "כדאי מאד להתרגל בימים אלה באהבתו יתברך, לומר מזמורים של תהלים בניגון ונעימה ברגש ובדמעה... ולהרבות מאד בחסד והטבה לכל הבריות ממש ואפילו לבעלי חיים... להרבות מאד בשמחה וחדוה על כל מצוה ועל היסורים המאשרים... אשרינו שאנו מטהרים לפני אבינו שבשמים, מליא כל ארעא זיו יקריה".

הגה"צ רבי משה יהושע לנדאו זצ"ל

מגדולי ירושלים ומהמקורבים למרן החזון"א

ה' אדר תש"מ - מ"ו שנה לפטירתו

מבני ירושלים שלמדו באותם ימים בישיבת 'עץ חיים'. היו אלו בני חבורה שעסקו ועמלו בתורה תחת צילו של מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל בעל 'אבן האזל', ועלו והתעלו בתורה עד שהעניקו חמה בקומתם. הגרא"י פינקל שחפץ לבסס את הישיבה ברמה התורנית הגבוהה ביותר, ביקש ממובחרי הלומדים שבישיבת 'עץ חיים' שיעברו ללמוד בשעות לפנה"צ בישיבתו החדשה.

כך הגיע לישיבת מיר הגאון המופלא רבי משה יהושע לנדאו זצ"ל שנמנה על עשרת הלומדים הראשונים בישיבה. למרות גדלותו התורנית שנודעה בכל מקום, ברח כל ימיו מהכבוד ומהפרסום כמטחויו קשת. במשך שנים רבות אף לחצו עליו ראשי הנהלת העדה החרדית בירושלים שיצטרף לבד"צ כאחד הדיינים המובהקים, אך לגודל ענוותנותו סירב לכך בכל תוקף וכך העדיף ללכת כל ימיו בצדי דרכים ולהימנות כאברך מן השורה בהיכל ישיבת מיר בירושלים.

"כדאי לך להיכנס למיר ולהינות מאורו"

גיסו הרב פנחס גוליונסקי סיפר על אחד מגאוני ירושלים שהיה בבחורותו מקורב ביותר למרן החזון איש, ולאחר נישואיו הלך לשאול בעצת החזון"א באיזה כולל כדאי לו להיכנס ולהתעלות בתורה היות והוא מתגורר בירושלים. נענה לו החזון"א שייכנס ללמוד בישיבת מיר מכיון ששם יושב והוגה בתורה אחד מגדולי

הגרמ"י זצ"ל נולד בשנת תרפ"ה לאביו הרה"ח רבי לוי יצחק זצ"ל שהיה מחשובי חסידי צאנז בירושלים. מילדותו עמל בתורה והיה עמקן ומחדש נפלא, נעים הליכות ומקבל כל אדם בסבר פנים יפות. מתוך ידיעותיו הרבות ושליטתו המלאה גם בכל מדרשי חז"ל וספרי גדולי הדורות, היה תמיד פיו מפיק מרגליות שכבש את לבות שומעיו.

בצעירותו למד בישיבת עץ חיים שבירושלים שם נמנה על האריות שבחבורה, כאשר כולם ידעו כי אצלו ניתן להגיע ללבן ולברר את עומק הסוגייה לאמייתה של תורה. בהגיע לפרקו נשא את הרבנית ע"ה בתו של הגה"צ רבי עקיבא פרוש זצ"ל מחכמי ירושלים. לאחר נישואיו התגורר בשכונת שערי חסד שם התקרב במיוחד למרן הרב מטשעבין ואף היה מגיע תקופה ארוכה מידי יום ביומו לשיעורו בהלכה. כמו"כ התיידד אז ביותר עם מרן הגרש"ז אוערבאך זצ"ל עמו נשא ונתן בדברי תורה רבות, ומרן הגרש"ז העריצו ביותר ולא פסק מלהלל את כח תורתו וצדקותו.

קריאתו של ראש הישיבה אל ה"אריות"

כשהוקמה ישיבת מיר בעיה"ק ירושלים על ידי מרן רה"י הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצוק"ל, הגיעו לאזניו השמועות הנלהבות אודות חבורת האריות

ירושלים בשם רבי משה יהושע לנדא. כדאי לך להתקרב אליו וליהנות מאורו שח לו מרן החזו"א באותה שעה, כי הוא אברך השולט בכל חלקי התורה וניתן להתעלות ביותר בתורה במחיצתו.

מרן החזו"א העריך ביותר את הגרמ"י לנדא ולא פסק מלהללו בגין אישיותו הגדולה. אירע פעם שהגרמ"י לנדא הציע למרן החזו"א קושיא שהפריכה את אחד מחידושיו שכתב בספר חזו"א הלכות בשר וחלב, והחזו"א הסכים לדבריו. באותו היום כל מי שנכנס אליו אמר לו החזו"א בשמחה של מצוה "היה כאן אברך מירושלים הלומד בישיבת מ"ה, און ער זאגט אזוי גוט!" [הוא אומר כל כך טוב], וכולו קרן מאור התורה על ההערה הנכונה שהשמיע הצורב ממיר על אף שהפריכה את דבריו.

חבורת פארי ירושלים בצל ה"חזון איש"

הפרק המרכזי והזוהר בחייו היתה פרשת התקרבותו הנדירה לרבו הגדול מרן החזו"א אליו נקשר בעבותות אהבה ועד יומו האחרון לא משה דמותו הגדולה של רבו החזו"א מקרבו. סיפור התקרבותו לחזו"א נעוצה בפרשת התקרבותם של עוד ג' מגדולי ירושלים דאז שיחד עמם התקרב אל החזו"א. היתה זה קבוצת צעירה של ת"ח מאנשי הישוב הישן בירושלים עליהם נמנו הגאון רבי אברהם יעקב וויגנר, הגאון רבי חיים ברים והגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל שלימים התפרסמו כגדולי תורה נודעים.

קבוצה זאת דבקה בכל עוז במרן החזו"א עד שהחזו"א התבטא עליהם כפי עדותו של מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל שהם אהובים עליו כמו בנים! ועל אף גילם הצעיר והיות ירושלים עיר מלאה חכמים וסופרים כינה אותם החזו"א בתואר הנדיר של "גדולי ירושלים", וכל זאת כאשר אף אחד מהקבוצה הירושלמית לא הגיע עוד לגיל השלושים לחייו.

כדי שיוכלו לזכות לקבל מלא חפניים ממרן החזו"א, גמרו אומר להתחיל ולעסוק באותם סוגיות בהם עוסק החזו"א בעצמו. ואחת לשבוע היו מבצעים נסיעה לבית החזו"א ופורסים בפניו את חידושיהם ומקבלים מהחזו"א את הדרך איך ללמוד אותם הסוגיות. באותם הימים הייתה כל נסיעה לב"ב אורכת כמעט יום שלם. בני החבורה שעסקו בתורה עם החזו"א שעות רבות לא היו יכולים לחזור לירושלים באותו יום והיו נשארים ללון בבית מדרשו של החזו"א ואחר תקופה היו לנים בפנימית ישיבת סלבודקה, כך מספר מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל בזיכרונותיו.

בספר 'מעשה איש' מסופר שפעם אחת כשיצאו בני החבורה מחדרו של החזו"א נכנס אחריהם הנגיד ר' יעקב שכטה אמר לו החזו"א האם ראית את אלו שיצאו מכאן, אלו הם בניי. אמר לו ר' יעקב שכטר שגם הוא רוצה להיות ילד של הרבי, והחזו"א שתק. באהבתו אותם כי רבה ביקש מהם החזו"א מבני החבורה שיעברו לדור בב"ב כדי שיהיו קרובים אליו. ובאחד מטיווליו עימהם כשעברו ברחוב שהיו

בו דירות בשלבי בניה אמר להם החזו"א בונים פה דירות בשבילכם. ידועה העובדה שבשמחת בית השואבה נהגו בני החבורה הירושלמית לבוא ולרקוד מידי שנה בסוכתו של החזו"א בשמחה מיוחדת. בשנה האחרונה נכנסו בני החבורה וביקש החזו"א שישרו ניגון, והתחילו לנגן ניגון בלי מילים. אמר להם החזו"א יודעים אתם שאני אוהב גמ' עם סברא כלומר ניגון עם מילים, ואז שרו לפני החזו"א את הניגון הידוע 'רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה'.

שלוחו הנאמן במערכות הציבוריות

בעקבות קרבתו הנדירה למרן החזו"א זכה פעמים רבות להיות שלוחו הנאמן במספר נושאים ציבוריים. בספר מעשה איש מסופר כי בחצות ליל של אור ליום ד' ט"ו אלול תשי"ג יום שעמדו לאשר בו סופית את החוק של שירות לאומי שהיתה נגד דעתם הק' של כל גדולי הדור, הריץ החזו"א בידי הגרמ"י אגרת אחרונה אל השר משה שפירא בה נאמר שההצבעה בעד שירות לאומי אסורה אף אם ההמנעה מאיימת הפסדים כמו שאומרים לאדם להרוג אחד מבניו ומאיימים עליו בהריגת בניו הנותרים שאסור לו להרוג את בנו (ח"א רמ"ב).

בזמן המערכה על גיס בנות לקח החזו"א דש של מעטפה וכתב עליו באידיש להרב מנחם פרוש "זאלט פולטעווען" ותעשה דברים שובבים, המכתב נמסר לידי ע"י הגרמ"י לנדא זצ"ל (מעשה איש, ח"ב עמ' רכג).

כאשר נשאל למחרת יום ההצבעה בעד שירות לאומי כיצד הושבו ריקם כל התפילות והתחנונים והדמעות אשר שפכו אז המוני בית ישראל לביטול הגזירה, השיב החזו"א כי כתוב ששום תפילה אינה חוזרת ריקם ואפילו אם אינה פועלת מיד הריהי כאילו תלויה במרומים וכוחה יפה לאחר זמן בבוא העת (מרשימות הגרמ"י זצ"ל, מעשה איש ח"ד עמ' יד).

מנוחתו כבוד

הגרמ"י זצ"ל נפטר ביום ה' אדר שנת תש"מ לאחר חמש שנות של יסורים קשים והוא בגיל חמישים ותשע בלבד. פטירתו השרתה אבל כבד בקרב כל בית ישראל אשר ביכו את פטירתו של האדם הגדול בענקים שנקטף מכרם ישראל בעודו בצעירותו.

הותיר אחריו חידושים ומערכות עמוקים בכל מסכתות הש"ס, אך מהם הדפיסו ספר אחד בלבד בשם 'ישועות משה' בעניני יו"ד ובעניני שביעית מה שחידש בשנתו האחרונה כאשר כבר היה מיוסר ביסורים בשכבו על ערש דווי ולא פסק מלחדש בתורה למרות כל יסוריו וכאביו הנוראים.

הגאון רבי חיים [מנחם שלמה] דרוק זצ"ל

בעל 'אורות חיים'

ח' אדר תשמ"ג - מ"ג שנה לפטירתו

אורות חיים והרבצת התורה

ידיעותיו המופלגות ועמקותו בהלכה באו לידי ביטוי מובהק בשנת תשט"ז עת פרסם את ספרו החשוב 'אורות חיים'. חיבור זה העוסק בליבון הלכתי מעמיק של דיני בין השמשות התקבל בהערצה עצומה וזכה להסכמות נלהבות מכל גדולי ירושלים. לאורך השנים הרביץ תורה והעמיד תלמידים הרבה כשהוא מוסר שיעורים בהיכל ישיבת 'עץ חיים' ובבית המדרש הגבוה להוראה 'בית זבול'.

בשנותיו האחרונות המשיך להרוות צמאונם של מבקשי תורה כאשר מסר שיעורים בהלכה בכלל 'זאב דב' אשר נוסד על ידי הגאון רבי אברהם מיכאל הלפרין רבה של שכונת הגבעה הצרפתית בירושלים.

מסכת חייו הפורייה נגדעה באבחה אחת כאשר נלב"ע בח' באדר תשמ"ג והוא בן שישים ושלוש שנים בלבד. פטירתו הותירה חלל גדול בעולם התורה הירושלמי אך ספרו ותורתו ממשיכים להאיר את דרכם של לומדי ההלכה.

הדמות הבאה המפארת את שורת המייסדים היא הגאון החסידי רבי חיים מנחם שלמה דרוק זצ"ל. הוא נולד בשנת תר"פ ונודע מנעוריו ככלי מחזיק ברכה. בשנות בחרותו שאב מלוא חופניים תורה וחכמה כאשר זכה להימנות על תלמידיו הקרובים של ראש הישיבה הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל.

הצטרפותו לעשרת הראשונים

לאחר שנישא לרעייתו הרבנית בתיה פריידא ע"ה בתו של רבי משה אהרן גולומב, קבע את משכנו בשכונת מאה שערים. סמיכות זו למקום היווסדו של הכולל החדש בבית ברוך' סללה את הדרך להצטרפותו אליו, והוא זכה להיכנס לכולל ולהימנות על עשרת האברכים הראשונים שהניחו את אבן הפינה לישיבת מיר בארץ הקודש.

הגאון רבי משה הרשלר זצ"ל

בעל 'תורת רבית'

ר"ח אייר תשנ"א - ל"ה שנה לפטירתו

היכל, ומשראה שרבי משה נח, המתין בחוץ בענוותנותו כדי שכניסתו לא תאלץ את האברך לקום מפניו ולהפריע את מנוחתו.

אמון נדיר וברכה לדורות

הקשר העמוק בין השניים נמשך עד ליומו האחרון של ראש הישיבה. הגרא"י סמך עליו לחלוטין, ואף שיתף אותו בהחלטתו להפקיד את סידור חידושו (בספרו 'דברי אליעזר') בידי נכדו מרן רה"י הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, כשהוא מנמק זאת בפני רבי משה: "הוא טוב עין, והוא היחיד והראוי לכך שיש בכוחו לצפות נכונה באספקלריה בהירה... ורצוני שבהקדמה יכתבו שמסרתי כל הדפים לידיו כי הוא טוב עין ויבורך". גם כששכב הגרא"י על ערש דווי, היה רבי משה יושב למרגלות מיטתו וקורא בפניו מספרו 'דברי אליעזר' כבקשתו.

זמן קצר לפני פטירתו, קרא אליו ראש הישיבה את רבי משה יחד עם רעייתו הרבנית מרת רחל ע"ה, והעניק להם ברכה נדירה: שכל צאצאיהם יהיו כל ימיהם שקועים בהיכלי התורה ולא יזדקקו לצאת לעבוד למחייתם. ואכן, הברכה התקיימה במלואה לדורות. רבי משה נלב"ע בראש חודש אייר תשנ"א, והותיר אחריו פירות מפוארים.

"נוטלים שכר כנגד כולם" - סודם של העשרה הראשונים

את המבט המעמיק וההיסטורי על משמעות היותם של אותה קבוצה "עשרה ראשונים", הטיב לבטא מורנו רה"י הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצ"ל, בהספדו המרטיט על רבי משה הרשלר:

"אמר רבי יהושע בן לוי (ברכות מז, ב): לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים, שאפילו מאה באים אחריו, קיבל עליו שכר כולם. מסביר המהרש"א: מכיון שכל עשרה שכינה שורה ביניהם, הרי שהעשרה הראשונים הם אלו שהביאו את השכינה לבית הכנסת! הבאים אחריהם רק מצטרפים לאותה שכינה שכבר נמצאת שם.

המנוח הגדול, זקק רבי רפאל, "היה מהראשונים שיסדו את ישיבת מיר בארץ הקודש, שהיא עכשיו מקום התורה הגדול בארץ. אז, בימים ההם, זו הייתה קבוצה קטנה של 'עשרה ראשונים'. אך הם יצרו את המקום! הם הביאו את השכינה לשם! הם עשאוה למקדש מעט - ושכר כולם, של כל אלפי הלומדים כיום, נזקף לזכותם של אותם ראשונים!"

דמות הוד נוספת המעטרת את כותל המזרח של מייסדי הכולל, היא הגאון רבי משה הרשלר זצ"ל, מי שנודע ברבות השנים כמוציא לאור ומהדיר של עשרות ספרי ראשונים.

הוא נולד בירושלים בעשרה בטבת תרפ"ב, לאביו רבי בנימין ולמרת הנדל לימים, כאשר נתמנה אביו לשמש כשוחט ובודק במושבה כפר סבא, הפך הנער משה ל"גולה למקום תורה" בתוך ארצו - הוא נותר לבדו בירושלים וגדל בבית קרובו, הצדיק רבי ברוך מרדכי אטינגר זצ"ל. כבר בצעירותו ניכרה בו התמדה נפלאה ועמל תורה נדיה, ועד מהרה זכה לסיים ולדעת את ששה סדרי משנה, ולאחריהם את הש"ס כולו. כל ימיו נודע כ"סיני", הבקיא בכל תלמוד בבלי בעל פה.

מ'עץ חיים' למייסדי 'מיר'

את חוק לימודיו החל בתלמוד תורה 'עץ חיים', אך כאשר פתח מרן רה"י הגה"ח רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל את כולל מיר בבית הכנסת 'בית ברוך' במאה שערים בשנת תש"ד, נקרא רבי משה אל הדגל. הוא נמנה על אותה עשירייה פותחת, קבוצת העילית שניאותה לעזוב את המוכר והידוע לטובת אוהל התורה החדש והדל באמצעיו. רבי משה נדד עם הישיבה בתחנותיה הראשונות, מ'בית ברוך' ל'בית מילנר', ומשם לבית הכנסת 'אחוה' בימי ההפגזות של שנת תש"ח, כשהוא קובע בה את מקום תורתו.

השומר על הסטנדר - אהבתו של ראש הישיבה

בישיבת מיר המתחדשת, זכה רבי משה לקרבה יוצאת דופן מצידו של מרן ראש הישיבה, שהעריך עד אין קץ את עמלו. עד היכן הגיעה הערכה זו, תעיד העובדה המופלאה הבאה: מרן הגרא"י ניהל את הישיבה ביד רמה, הקפיד מאוד על זמני הסדרים, ולא נשא פנים למאחריים. והנה, באחד מימי הקיץ, נכנס אדם להיכל הישיבה בשעת צהריים מוקדמת, והופתע לראות את ראש הישיבה בכבודו ובעצמו עומד ו"מסתובב" בבית המדרש.

לפליאתו של האיש, הצביע הגרא"י באצבעו לעבר הסטנדר שעליו רכן רבי משה הרשלר כשהוא מנמנם קמעה, ואמר בידישו: "ער שפארט זאך צו... (הוא נח מעט ומנמנם על הסטנדר), לכן אני משגיח פה שלא יפריעו לו!". ראש הישיבה ידע היטב כי מנוחה קצרה זו היא הדלק המניע את שעות הלימוד הרצופות והמייגעות של רבי משה אל תוך הלילה, ובעיניו היה כדאי לעמוד ולשמור עליו אישית. (יודעי דבר הוסיפו וסיפרו, כי פעמים שראש הישיבה היה מגיע לפתח

הגאון רבי משה שמואל טויסיג זצ"ל

ראש ישיבת מטרסדורף

ט"ז אדר ב' תשנ"ב - ל"ד שנה לפטירתו

זצ"ל משפתח מרן ראש הישיבה הגה"ח רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל את שערי 'כולל מיר' בירושלים, היה רבי משה שמואל מן הראשונים שנענו לקריאה. הוא הצטרף לחבורה ב'בית ברוך', ושם התגלה במלוא קומתו התורנית - כאברך שעמל ויגע בתורה יומם ולילה, במסירות הפלאית שניכרה בכל הליכותיו.

הגאון רבי משה שמואל טויסיג נולד בשנת תר"פ לאביו, הגאון רבי ישראל טויסיג זצוק"ל, אב"ד מטרסדורף ובעל ה'בית ישראל'.

עם עלייתו ארצה בשנת תרצ"ט, בעוד רוחות המלחמה מנשבות באירופה, נכנס לחבוש את ספסלי ישיבתו של גאב"ד 'העדה החרדית', הגאון מהר"ץ דושינסקיא

ציון דרך דרמטי הממחיש יותר מכל את גודל ערכו בעולם התורה של אותם ימים, אירע בימי מלחמת השחרור בשנת תש"ח. פגז ירדני פגע בביתו ופצעו באורח אנוש. מחמת המחסור החמור בכוח רפואי בירושלים הנצורה, שכב האברך הצעיר כשהוא שותת דם במסדרונות בית החולים 'שערי צדק', מאין מושיע, בין אלפי פצועים שחיכו לעזרה רפואית.

באותה שעה קריטית, התערב רבה של ירושלים וביקש להקדימו לכל אדם. זעקתו הדהדה אז במסדרונות בית החולים: "חיי הרמ"ש קודמים לכל! משום אשר מלבד קיום העולם בהצלת נפש מישראל, נמצא כאן גם הצלת עולם התורה!".

באורח נס, לאחר טיפול רפואי ממושך, שרד רבי משה שמואל את הפציעה וחזר לאיתנו, אך הרופאים נאלצו להוציא מגופו כליה אחת. רבו, המהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל, אמר לו אז כי גם עם כליה אחת ניתן לחיות שבעים ושתיים שנה. ואכן, מאז נהג רבי משה שמואל להגיד כי הוא "יודע את קיצו ומידת ימיו".

לימים כיהן כראש ישיבת 'תפארת אהרן תפארת יוסף - ממאטטערסדארף' והעמיד תלמידים הרבה. נשמתו יצאה בטהרה בדיוק כפי שניבא רבו - בשנתו השבעים ושתיים: הוא נלב"ע בחצות ליל שבת קודש, שושן פורים (ט"ז אדר ב' דמוקפים) שנת תשנ"ב, בעת שטבל במקווה טהרה. הוא הובא למנוחות בהר המנוחות בירושלים, בסמוך לקבר אביו.

הגאון רבי מאיר דוד הלפרין זצ"ל בעל אמרי כהן

ט"ו אייר תשנ"ו - שלושים שנה לפטירתו

הוא מתפלל באהבה רבה "ללמוד וללמד" וכי לא שייך לעשות צחוק מהקב"ה חלילה, ומיד קיבל על עצמו שאם יציעו לו משרה הוא יקחנה. ואכן, כשהציעו לו להיות ר"מ בישיבת "עץ חיים" קיבל זאת על עצמו, וכן שימש כר"מ בישיבת "עטור רבנים" שעל ידי ישיבת "עץ חיים". מסופר על אחד התלמידים שלא כיבד כראוי את שיעוריו ונענש על כך משמים, ולאחר מכן קנה התלמיד את הספר שחיבר רבי מאיר דוד והיה מחלקו לישיבות ולבתי מדרשות כדי לכפר על מעשהו.

הדמות הבאה המעטרת את שורת המייסדים היא הגאון רבי מאיר דוד הלפרין זצ"ל. הוא נולד בז' באדר תרפ"ב לאביו רבי אפרים זצ"ל לימים נלקח לחתן אצל רבי חיים יוסף קרויזר זצ"ל והפך לאחד מגדולי תלמידי החכמים בירושלים. בצעירותו נמנה על תלמידיו של הגאון רבי איסר זלמן מלצר בישיבת עץ חיים ולאחר מכן היה מראשוני תלמידי ישיבת מיה.

אהבת תורה ושמחתה

רבי מאיר דוד נודע כצדיק ולמדן שכל ימיו חי בעניות גדולה וסבל מיסורים, אך למרות מצבו הדחוק ניכרה על פניו שמחה עצומה שאין לשערה. שמחתו זו נבעה מכך שכל ימיו עסק בתורה והירבה לחזור על לימודו, כשכל מהותו וחיותו היו אך ורק התורה וידעיתה. מכריו אף העידו עליו שהשמחה שנראתה אצלו בלימוד היתה גדולה מזו של הזוכה בגורל הפיס.

שקידתו בתורה היתה עצומה, ואף בתקופות בהן חי בעניות ובדחוקת המשך לעסוק בתורה ביגיעה רבה ללא כל הפרעה. מרוב שקיעתו בלימוד ארע פעם שכשישב ליד השולחן לאכול לקח עמו ספר לעיין בו ורעיונותיו הפליגו בעניינים שונים, עד שביקש מים אחרונים עוד טרם אכילתו כי חשב שכבר סעד, ואשתו נאלצה להזכיר לו כי עדיין לא החל לאכול. כאשר היה מתקשה להבין דבר מה בלימודו, היה בוכה ומצטער מאוד על כך ומתפלל לה' שיאיר את עיניו בתורתו.

מלאכת כפיו והרבצת התורה

בתחילה עבד לפרנסתו באפיית מצות ובד בבד היה יגע בתורה. הוא לא חשב כלל לקחת משרה תורנית, עד שיום אחד עלתה לבבו מחשבה כי הרי בכל יום

ענוותנותו, קדושתו ויסוריו

פיו היה סגור לדברים בטלים והוא הרחיק עצמו מאוד משמיעת ודיבור לשון הרע. ענוותנותו היתה נדירה, והוא תמיד היה מקטין בעיני עצמו את ידיעותיו והבנתו לעומת מה שהיה מגדיל ומחבב את מה ששמע מאחרים. בלימודיו נהג להציג את דבריו כאילו שמע את הקושיה או התירוץ מאדם אחר.

בערוב ימיו סבל יסורים נוראים עד שהתבטא פעם שלא האמין שיש יסורים כאלו בעולם. פעם אחת בשעה שתיים בלילה תקפוהו כאבים איומים והוא שאל את בנו רבי אפרים, אשר כיהן כר"מ בישיבת "באר שלמה" של רבי אברהם אטיק, מה השעה. משנענה כי השעה שתיים בלילה, אמר כי רבי זונדל קרויזר ודאי כבר עה, וביקש מבנו לצלצל אליו שיתפלל עבורו. לא עברו שלוש דקות והוטב לו, ואז אמר לבנו שבודאי רבי זונדל יושב שם ומתפלל עבורו, וביקש להתקשר אליו שוב ולומר לו שהיסורים נרגעו כדי שלא יפריע לו מלימודו.

נשמתו הטהורה עלתה לגנוי מרומים בט"ו באייר תשנ"ו. בשעת הלווייתו העיד **רבי יצחק נתן קופרשטוק** על יסוריו כי מכריזים עכשיו בעולם האמת שבא "נפש נקי וצדיק", שהרי על עבירה של בין אדם לחבירו לא חטא כלל, ובחלק של בין אדם למקום הרי יסוריו מכפרים עליו.

הגאון רבי משה שאול סירוטה זצ"ל

י"א אייר תשנ"ח - כ"ח שנים לפטירתו

וניכר כבר אז בגדלות תורנית בהתמדה עצומה ובעמקות וסברא נכונה. בשל מעלותיו נבחר לחתנו של הגה"צ רבי אליעזר לוצקין זצ"ל אשר היה חתנו של אב"ד ירושלים הגאון רבי גרשון לפידות זצ"ל.

דמות נוספת המפארת את שורת המייסדים של הכולל היא הגאון רבי משה שאול סירוטה זצ"ל. הוא נולד בירושלים לאביו הרה"ח רבי יעקב סירוטה הי"ד וגדל והתחנך בבתי החינוך שבעיר. בצעירותו למד בתלמוד תורה 'עץ חיים'

בחירתו לעשרת המייסדים ומידותיו התרומיות

כאשר הקים מרן ראש הישיבה מרן הגאון החסיד רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל את הכולל שלו בירושלים, נמנה רבי משה שאול בין עשרת האברכים המובחרים הראשונים שבחר בהם ראש הישיבה להקים את המקום.

מאז שחר טל נעוריו נמנה בין חשובי הלומדים המצוינים השוקדים על דלתי התורה בישיבות ובכוללים. הוא נודע כמי ששייף עייל שייף נפיק וגריס באורייתא תדירא מבלי להחזיק טובה לעצמו. ניכרה בו מידת החסידים הראשונים שדאגותם בלבם וצהלתם בפניהם.

כל מי שנקלע להיות במחיצתו הכיר תיכף את גדולתו של המנוח בתורה וביראה ובמקום גדולתו שם נמצאה ענוותנותו בהיותו שפל ברך ולב נשבר ונדכה.

בנוסף לעמלו בתורה הוא היה מראשי 'מזהירי שבת' בירושלים.

הגה"צ רבי אברהם חיים ברים זצ"ל

כ"ו אדר תשס"ב - כ"ד שנה לפטירתו

עד היכן הגיעה יראתו הקודמת לחכמתו ניתן ללמוד מעובדה מופלאה שמספר בנו הגאון רבי יעקב סירוטה שליט"א. באחת השבתות לקראת תפילת שחרית ביקש רבי משה שאול מבנו שיוציא אותו בברכת התורה. הבן תמה לפשר הדבר ואביו הסביר כי בליל שבת בסעודת הלילה כאשר הוציא דבר מהמקרר נתעוררה לו שאלה שמא יש בזה חשש איסור בורר.

מיד החל לברר ולעיין בדבר ובמשך כל הלילה לא היה מסוגל להירדם. כמה פעמים ירד ממיטתו לעיין שוב בסוגיא דברירה עד שעלה השחה. מאחר שלא היה יכול לישון מרוב דאגה על חשש כישלון בהלכה הוא נצרך לבקש מבנו שיוציאו בברכת התורה. כל ימיו שקד על התורה ועל העבודה עד שנפל למשכב שממנו לא קם. נשמתו הטהורה עלתה לגנזי מרומים ביום י"א באייר תשנ"ח בשנת הע"ג לחיי.

פינקל זצ"ל בשנת תש"ד את ישיבת מיר המעטירה בירושלים, והיה מבאי ביתו הקרובים ביותר.

לימים זכה להתקרב אל מרן החזו"א זצ"ל אשר פתח בפניו את אוצרות רוחו, ועד מהרה נמנה על המיוחדים שבאותה חבורה מצומצמת וקרובה של בית החזו"א. באותה עת נקרא לשמש כמרביץ תורה בישיבת סלבודקה שבבני ברק, וכעבור כעשור משהוקמה ישיבת 'אהל יעקב' על ידי תלמידי רבו החזו"א נתקבל לעמוד בראשה.

עמוד התווך

איש חסיד היה ודבוק בלב ונפש לרבנותו הקדושים צדיקי בית רוז'ין, ובראשם רבו כ"ק אדמו"ר רבי מרדכי שלמה זי"ע מבויאן אליו היה מקושר בלב ונפש ובהתבטלות מלאה. רבו הקדוש השיב לו אהבה וחיבה בלתי רגילה.

לימים היה רבי אברהם חיים זצ"ל מעמודי התווך של עדת באיאן המפוארה בארץ הקודש תחת הנהגת כ"ק אדמו"ר שליט"א מביאן.

רבי אברהם חיים עצמו היה סמל לאות ומופת אצל צמאי דעת ומבקשי תורת הבעש"ט אשר דבקו בו בעז.

ביום כ"ו אדר תשס"ב תמה יריעת חייו ונתבקש להרביץ תורה בישיבה של מעלה, תנצב"ה.

הגאון רבי אברהם חיים ברים זצ"ל, נולד בירח טבת תרפ"ב לאביו החסיד רבי מרדכי דוד זצ"ל מיקירי קרתא דשופריא. כבר מימי נעוריו התבלט כלמדן ומתמיד מופלג ושמו יצא לתהילה כעילוי עצום, כאשר בהתמדתו כי רבה שקוד היה על תלמודו וימם וליל ביגיעה עצומה.

בצילם של גאוני הדור

בהיותו עלם צעיר ותלמיד בישיבת 'עץ חיים' הירושלמית נטלו ראש הישיבה הגאון הנודע רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל אשר עמד על כשרונותיו המבורכים, שכלו הזך והישר וסגולות נפשו. הגר"א מלצר הביאו אל חדרי תורתו פנימה והדריכו בנתיבות התורה ואף קבע עמו חברותא. באותה עת זכה רבי אברהם חיים להתקרבות מיוחדת גם אצל מרן הרב זצ"ל מבריסק.

בהגיעו לפרקו היה לחתנו של הגה"צ רבי ישראל טויסיג זצ"ל ממטרסדורף (אביו של הגר"מ שמואל טויסיג זצ"ל שהוזכר לעיל). חותנו הגדול מרבה היה להשתעשע עמו בשעשועי דאורייתא בהערכה והערצה מופלגת, בראותו בו אחד מגדולי הדור העתידי.

מקבוצת המייסדים במיר

רבי אברהם חיים זצ"ל היה מהמיוחדים שבקבוצה הראשונה של אברכי ובני ישיבה מופלגים ובעלי שיעור קומה, עמם פתח מרן הגאון רבי אליעזר יהודה

הגאון רבי דב מאיר קרויזר זצ"ל

בעל דבר המלך

ז' אב תשס"ז - י"ט שנה לפטירתו

תלמידיו של הגאון רבי אברהם חיים הקלמן והגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל.

להיות "רוגטשובר קטן"

אירוע מכונן שניטווה בנפשו אירע בימי בחרותו עם הסתלקותו של הגאון הרוגטשובר זצ"ל. באותה עת הספיד הגרא"ז מלצר וזעק כי על כל אחד מוטלת

הגאון רבי דב מאיר (בערל) קרויזר זצ"ל. הוא נולד בכ"ז בניסן תרפ"ב בירושלים לאביו הרה"ח רבי אליהו צבי ולמרת טייבא פייגא. שמו ניתן לו בהוראתו הפלאית של רבה של ירושלים הגאון הצדיק רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל אשר התבטא ואמר כי "בערל יאיר כשמש".

מילדותו שקד על דלתות התורה בתלמוד תורה עץ חיים, וזכה להימנות על

מאיר שמילא את המקום והשמיע את תלמודו כאשר אחד החברים החסיד.

הנהגתו והרבצת התורה

במשך השנים היה מקורב מאוד לגאב"ד ירושלים מרן רבי זליג ראובן בנגיס זצ"ל ואף שימש כבעל קורא בבית מדרשו.

בהמשך דרכו הרביץ תורה והעמיד תלמידים הרבה כשכיהן כראש ישיבת פרשבורג. מעניין לציין את ההשגחה העליונה שקשרה בין חברי קבוצת המייסדים של 'מיר', שכן כאשר הוזמן רבי דב מאיר בשנת תשל"ח לכהן כראש ישיבת סקווירא בניו יורק, מי שהחליפו בתפקיד ראש ישיבת פרשבורג היה לא אחר מידידו ובן חבורתו מימי בראשית, הגאון רבי חיים ברים זצ"ל.

החובה להיות רוגטשובר קטן. לימים העיד רבי דב מאיר כי הספד זה הותיר בו חותם עז והשפיע רבות על שקידתו העצומה בתורה. ואכן הוא נודע בהתמדתו הפלאית, ובימי בחרותו היה הוגה בתורה שמונה עשרה שעות ביממה כשהוא ניחן בכשרון נדיר ואף בחיבה מיוחדת ליצירת גימטריות.

חבורת האריות הירושלמית ב'מיר'

לאחר נישואיו עם הרבנית באשע פייגא ע"ה צאצאית להגאון רבי אברהם שאג זצ"ל, נמנה רבי דב מאיר על עשרת הלומדים הראשונים שייסדו את ישיבת מיר. בהיכל הישיבה הוא למד בקבוצה הירושלמית המובחרת בה היו חברים גאוני עולם כדוגמת רבי משה יהושע לנדא רבי חיים ברים ורבי מנדל אטיק. בחבורת אריות זו היה נהוג מידי שבוע שאחד החברים אומר מערכה וחבורה בפני השומעים. בהוראתו הישירה של מרן ראש הישיבה הגרא"י פינקל זצ"ל היה זה רבי דב

הגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל

מראשי כולל חזון איש

י"ז ניסן תשס"ט - י"ז שנים לפטירתו

תוספת ה"חבורה" וקדושת השבת

באותה תקופת אברכותו בה התגורר בירושלים חווה עניות גדולה. בנו הרב חיים ישראל סיפר כי לא היתה בביתו פרוטה לקניית ירק לצורך הכנת תבשיל חם לכבוד שבת, אילולא התוספת שהיה מרן הגאון רבי אליעזר יודל פינקל זצ"ל מעניק על חבורה טובה שהיה כותב על הסוגיות הנלמדות.

מעשה פלא אירע פעם אחת כשהיה צריך להעביר למרן הגרא"י בתחילת השבוע את החבורה. הוא ישב במוצאי שבת זמן רב לנסות לכתוב את הדברים ולא הצליח להעלותם על הכתב בשלימות כראוי, והצטער על כך מאוד. אז נכנסה אשתו הרבנית לחדרו ושאלה לסיבת צערך, וכשהסביר לה את פשר הדבר הציעה לו לומר לה את מהלך העניינים בסוגיא. הוא אמר לה את תוכן דברי הגמרא והשאלות והתירוצים, ומתוך ניסוח השאלות ושאלה והצורך שלו לפרש לה את הדברים כהלכה התפתחה לה חבורה נפלאה שהועלתה מיד על הכתב. כאשר הביא את אותה חבורה למרן הגרא"י, עיין בה ראש הישיבה ואמר לו כי זו חבורה מיוחדת ממש, ואז גילה לו רבי יהודה שנתקיים בחבורה זו הפסוק "עזר כנגדו".

הנהגה בבני ברק והסתלקותו

בשנת תשי"ח מונה על ידי הגאון נחום מאיר קרליץ לכהן כראש כולל חזון איש יחד עם עמיתיו הרבנים. בהמשך עקר לבני ברק באופן קבוע והתגורר בבית צנוע בן שלושה חדרים ברחוב רשב"ם בשיכון חזון איש. הוא הפך לסמכות ההלכתית העליונה בבית הכנסת לדרמן, ואף הסטייפלער בעצמו נהג לשאול אותו בהלכה, וכן נהג בנו מרן הגרא"י קניבסקי שהיה מיוודד עמו. משחר נעוריו עד היום האחרון לא פסק לרגע מעמל התורה והיה גדול וצדיק בתורה וביראה. נשמתו הטהורה עלתה לגניז מרומים ב"ז בניסן תשס"ט.

הגאון רבי יהודה שפירא זצ"ל. הוא נולד בירושלים בכ"ד בתשרי תרפ"ד לאביו שמעון זיידל ולאמו אסתר, משפחה ירושלמית שורשית ממקורבי חסידות קרלין. את חינוכו ולימודיו ספג במוסדות "עץ חיים".

בבחרותו התקרב אל מרן החזון איש שהתגורר בבני ברק, והיה נוסע למשך כל השבוע כדי לעסוק עמו ועם תלמידיו בתורה, כשהוא חוזר לביתו רק בשבתות.

הוא הפך לאחד מתלמידיו הקרובים של החזון איש, אשר התבטא עליו ועל חבריו הגאונים רבי חיים ברים ורבי משה יהושע לנדא כי יש לו שלושה ילדים. אף לאחר נישואיו לרעייתו בלומה בת הרב מאיר כהן מבתי אונגרין, המשיך בנהוגו לשהות כל השבוע בבני ברק ולחזור לירושלים רק לשבתות.

"אריה דבי עילאי" ככולל מיר

קודם לכן קבע את לימודיו בשעות לפני הצהריים בישיבת "עץ חיים", ולאחר שפתח מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל את הכולל שע"י ישיבת מיר נמנה על הקבוצה הראשונה של הלומדים. כפי שהעיד בהספדו הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, רבי יהודה היה מהראשונים ממש שהקימו ויסדו את ישיבת מיר בירושלים, והיה מהגדולים שבאותם עשרה ראשונים.

הוא זכה לחביבות מיוחדת אצל הגרא"י פינקל והיה לאחד מעמודי התווך של הישיבה למספר שנים. זקני ירושלים העידו שהגרא"י פינקל התבטא עליו גדולות ונפלאות ואף קרא עליו "אריה דבי עילאי" וקם לכבודו מלוא קומתו בהערכה עצומה.

רבי יהודה עצמו היה רגיל להתבטא על גדלותו המיוחדת של הגרא"י פינקל, ואף אמר באוזני נכדיו בהתרגשות כי אם יתן איש את כל הון ביתו וכל הון שאר בני העולם באהבה שאהב רבי אליעזר יודל את התורה בוז יבוז לו.

וְהָיָה רֵאשִׁיתְךָ מִצֶּעֶר'

הימים ימי בראשית. קול התורה של ישיבת מיה' שעתיד לימים להדהד מסוף העולם ועד סופו ולהעמיד רבבות אלפי תלמידים, החל את דרכו בירושלים של מעלה מתוך עניות, פשטות והצנע לכת. מי שהיה מהלך באותם ימים בסמטאותיה של שכונת מאה שערים, ודאי לא יכול היה לשער כי בין כותלי בית הכנסת הקטן 'בית ברוך' מונחת אבן הפינה לאימפריית התורה הגדולה בעולם.

באותן שנים, ימי שנות הזעם, כשהלבבות רעדו לשמע הבשורות הקשות מאירופה הבווערת, עמד מרן הגרא"י פינקל זצוק"ל ונטע מחדש את עץ החיים באדמת הקודש. לא היו אלו ימים של בנייני פאר או היכלות רחבי ידיים. ספסלי העץ היו פשוטים, הספרים היו בלויים מרוב שימוש, ותנאי הדחק היו מנת חלקם של הלומדים.

אך בין אותם כתלים צרים, בערה אש תמיד של אהבת תורה ודביקות עצומה. אותה "חבורת אריות", עשרת הראשונים ושאר גאוני ירושלים שהתקבצו סביבם, לא שתו ליבם לדחוק הגשמי. הם היו שקועים בהוויות דאביי ורבא, מנותקים משאון הרחוב ומהמולת הזמן. קול התורה שבקע מגרונם היה צלול וזך, קול של תורה לשמה, של מסירות נפש ושל בניין חורבות ירושלים מתוך אפר החורבן.

על קצה הקולמוס ניתן רק לנסות ולתאר את אותה אווירה מרוממת; את הריתחא דאורייתא של שעות הבוקה, את המשא ומתן ההלכתי שהדהד בחלל, ואת דמותו המאירה של ראש הישיבה ששיווה לנגד עיניו רק מטרה אחת - להחיות את רוח הישיבה ולהעמיד דורות של תלמידי חכמים שיהיו פאר גידולה של ירושלים.

וְאַחֲרֵיתְךָ יִשְׂגָה מְאֹד'

מי שזכה להשתתף לאחרונה במעמד ההיסטורי 'מלכי רבנן', וראה את רבבות אלפי בני הישיבה הממלאים את היציעים בהדר של מלכות תורה, לא יכול היה שלא לחזור במחשבתו לאותו גרעין ראשוני הפער הבלתי נתפס - מבית הכנסת הקטן והדחוק 'בית ברוך' שבמאה שערים, ועד לרבבת התלמידים הממלאים את אצטדיון ה'ארנה' מקצה לקצה בשירת אדירים - ממחיש יותר מכל את גודל הפלא. מאותו מניין מצומצם של עשרה לומדים, קמה והייתה אימפריית התורה הגדולה בעולם. חזון ימי הבראשית, שנזרע בדמעות ובמסירות נפש, קרם עור וגידים והפך למגדלור של תורה המאיר את פני תבל כולה.

מקורות:

מוסף שבת קודש; אוסף גליונות; הארכיון התורני; ידידינו הרב חיים ליב פרצוביץ על עזרתו המיוחדת בחלק נכבד מהחומר כולל התצלומים הנדירים תשואות חן חן לו. ועוד רבים שאי אפשר לפרטם כי רבים הם.

